

Posudek bakalářské práce *Proměny podoby ve staroseverské literatuře*

Autorka bakalářská práce *Proměny podoby ve staroseverské literatuře* si před sebe postavila nesnadný cíl. Její téma má dosti abstraktní povahu, neboť se věnuje problematice, která není ve staroseverských ságách na první pohled patrná. Proměna podoby především v rovině magického nabývání zvířecí podoby se sice v jednotlivých ságách vyskytuje, někdy však ve zcela abstraktní rovině, jindy spíše jen zastřeně a nejednoznačně. Autorka si pro svoji práci zvolila šest ság, po dvou ze tří různých typů: rodové ságy, ságy o dávnověku a lživé ságy. Předností této bakalářské práce (tato přednost by ale ve skutečnosti měla být v kvalifikačních pracích samozřejmostí!) je autorčino využívání ság v jejich originálním znění. Jasně to je patrné v sémantických analýzách některých pojmů, jež v ságách označovaly magické proměny podoby. Z autorčina rozboru významů jednotlivých pojmů přitom jasně vyplývá, že většina z nich měla velmi široké sémantické pole.

Podstata práce spočívá ve vytvoření jakéhosi katastru v ságách zaznamenaných proměn podoby, v nichž jednoznačně převažovala metaforická změna podoby. Vcelku logicky přitom autorka bakalářské práce dospěla ke zjištění, že nejméně jsou ony proměny podoby zastoupeny v ságách rodových. Dostí stranou naopak zůstala v metodických východiscích proklamovaná literárně vědná analýza jednotlivých textů, jež se ve skutečnosti omezila na pouhé konstatování, že v některých ságách proměna podoby slouží hlavně k posunutí zápletky příběhu. To ale do jisté míry zpochybňuje autorkou vyzdvihovaný magický charakter proměny podoby a svědčí spíše o jakési hře autora ságy s čtenářem, resp. s posluchačem, jenž věděl, že se hrdina nestal ve skutečnosti medvědem, ale že pouze vykazoval medvědí vlastnosti.

Při pokusech o hodnocení proměn podoby se autorka bakalářské práce mnohdy uchyluje ke kvantifikacím výskytů určitých jevů. To je však po mém soudu metodický lapsus, protože jí analyzovaný vzorek šesti ság je příliš malý. Zároveň si ale myslím, že i v případě, pokud by zkoumala vzorek mnohem širší, ani tehdy by nebylo vhodné statistické údaje ohledně výskytů změn podoby použít, protože se ve své podstatě jedná o kvalitativní rozbor literárních textů, při němž není v daném případě pro kvantifikace místo. Obecně lze říci, že závěry v práci poněkud pokulhávají za pečlivě provedenou analýzou textů. Autorka si rovněž myslím není úplně vědoma, že z primární a sekundární literatury (ve skutečnosti z pramenů a odborné literatury) nemohou vyplývat stejné závěry ohledně učení a předávání znalostí při osvojování magie, neboť odborná literatura nemůže sekundovat prameny jako takové. Naopak za přínosné

v této bakalářské práci považují autorčinu snahu srovnávat proměny podoby ve skandinávské i křesťanské středověké literatuře zároveň, popřípadě srovnávat skandinávskou a křesťanskou magii, tedy vědomí si potřebnosti komparativních pohledů. V tomto ohledu se sice autorka sice dopustila jistého zjednodušení, protože v některých středověkých náhledech bílá magie patřila nikoli k nepovolenému, ale naopak k povolenému (licitum). To ale není podstatné. Důležitější je její znalost dobrá odborné literatury, která se věnuje jak skandinávské, tak křesťanské magii a nejrůznějším proměnami podoby. Stejně důležitý je i autorčin byt' jen okrajový a nepřilíš detailně v práci doložený postřeh, že mladší severské ságy byly výrazně ovlivněny francouzskými předlohami rytířských románů, v nichž měla změna podoby primárně alegorický charakter. Polemizovat by se však dalo i s autorčíným tvrzením, že Island'ané byli ve středověku pravděpodobně jedněmi z největších literárních producentů, stejně jako se soudem, že křesťanští duchové nebyli tělesní: máme totiž doklady, že mohli hýbat předměty, že pociťovali ryze fyzickou bolest a že mohli i ryze fyzickou bolest působit.

Z formálního hlediska by bakalářské práci prospělo potlačení někdy doslovně se opakujících formulací a snad i větší stylistická obratnost. Každopádně práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat stupněm 2.

Martin Nodl, Ph.D.